

◄ حسین کریم‌زاده

کسی چه می‌دانست سرزمینی که تنها دو دهه پس از برقراری نظام جمهوری، به مدت نیم‌قرن تحت حکومت اقتدارگرا و دیکتاتوری آنتونیو سالازار روز خوش به خود ندید، روزی در آرامش سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی غوطه‌ور و زبازند شود به‌طوری که امروزه بر اساس آمارهای جهانی و به دلیل کیفیت بالای زندگی، به عنوان یکی از بهترین کشورها برای زندگی شناخته شده است. پس تعجبی ندارد اگر بدانیم میانگین امید به زندگی در مردان شان ۷۵ سال و در زنان ۸۲ سال ثبت شده است.

کشور پرتغال با مساحت ۹۲ هزار و ۳۹۱ کیلومتر مربع در منتهی‌الیه جنوب غربی قاره اروپا و در همسایگی اسپانیا واقع شده و از غرب و جنوب به اقیانوس اطلس اشراق دارد. موقعیت ممتاز ژئوپولتیکی پرتغال شرایط ویژه‌ای را برایش در سازمان نا‌تو، اتحادیه اروپا و سازمان ملل متحد به ارمغان آورده و به منزله نزدیک‌ترین نقطه خشک اروپا به قاره آفریقا نیز به حساب می‌آید. بنابراین موقعیت استراتژیک مهمی بین سه قاره اروپا، آفریقا و آمریکا دارد.

آنها را نخستین اروپایی‌هایی می‌شناسند که به خاطر سابقه دیرین دریانوردی و کشف سرزمین‌های جدید به زاین رسیده‌اند. در ایسن کارزار چای را به انگلیسی‌ها معرفی کرده‌اند. ساری شنبیه گیتار را به هاوایی برده‌اند و بذر یکی از مهم‌ترین مرکبات (برتقال) را در اختیار مردم جنوب ایران گذاشته‌اند. امروزه مردمان پرتغال پذیرای مذهب، فرهنگ و آداب و رسوم مختلف جهان هستند و با احترام خاصی به آنها می‌نگرند. بدیهی‌است این احترام برای‌شان سرانجامی چون بیوند تزلزل‌ناپذیر عاطفی به ارمغان آورده و باعث ارتقای گسترده منابع فرهنگی و افزایش تخصص‌گرایی در حیات فرهنگی این کشور شده است.

بنابراین افرایق نیست که بگویم این کشور طی سال‌های اخیر یک پای ثابت نشست‌های مهم فرهنگی جهان، یا میزبان بسیاری از رویدادهای بزرگ فرهنگی و هنری بوده است. لذت‌بخش است وقتی می‌فهمیم دولت پرتغال به‌ویژه وزارت فرهنگ آن تحت مدیریت کنونی خاتم گابریلا کاناولیاش پشتیبانی مالی و معنوی قابل توجهی از بخش‌های مختلف فرهنگی و هنری و دست‌اندرکاران آن به عمل می‌آورد، تا آنجا که طبق قانون مالی این کشور، کلیه درآمدها و هزینه‌های فرهنگی و هنری معاف از مالیات می‌شوند. این را به چیزی جز ترغیب مشارکت و خلاقیت شهروندان در زمینه‌های گوناگون فرهنگی و هنری و بالطبع، رشد و توسعه روزافزون آن تعبیر نمی‌کنم چراکه به واسطه پنج دهه سایه سنگین سالازار بر همه چیز این کشور، شوالیه‌های هنری‌شان به نسبت کشورهای دیگر اروپایی بسیار جوان و نوپا به نظر می‌رسند.

پرتغال با دارا بودن مشاهیری چون واسکو دو گاما، آلفونسوده آلبوکرکه و پندرو الوارز کاربال در قامت کاشف، فرناندو پوسو و ژوزه ساراماگو در قالب نویسنده، همچنین افرادی چون لوئیس فیگو و کریستیانو رونالدو در لباس ورزشکار، این‌بار در پی پرورش و ثبت جهانی هنرمندان عرصه تجسمی‌اش بالاخص گرافیک، کارتون و کاریکاتور است و هراسی ندارد که آنها را در استادبوم‌های هنری به رقابت هم‌قطاران‌شان بفروست.

◼◼◼

یکی از ایسن میدان‌های رقابت، مسابقه جهانی

سرزمین خروس‌های مشکی و سقف‌های نارنجی

مروری بر جشنواره جهانی وولدپرس کارتون ۲۰۱۰

«ولد پرس کارتون» است که شش سالی در سینترا – شهر پرتوالت کوهستانی – به نقطه تلاقی فرهنگ‌ها، ایده‌ها و لیخندها تبدیل شده است، چه آن تعبیری که فرناندو سسرا – شهردار سینترا – از این شهر دارد، به حقیقت نزدیک شده و به چشم پیداست: «اینجا، چهارراه تمدن‌هاست».

در این چهارراه اما می‌توان به‌طور میانگین به فهرست ۱۴ کارتون‌بست برجسته این کشور اشاره کرد که نام‌های درخشانى چون آندره کارپلوه، جرج آنتونیو گونشالوز و کریستینا سامپایو را در خود جای داده است. گذشته از دغدغه‌های ملی برگزار کنندگان رویدادهایی نظیر «ولد پرس کارتون»، ارزش بین‌المللی آن نیز قابل توجه است.

آوریل هر سال، حاصل جمع هزاران اثر کارتون و کاریکاتور منتشرشده در صدها نشریه کافتی جهان، میهمان موزه هنرهای مدرن شهر سینترا در مرکز فرهنگی اولگا و میزبان نگاه‌های علاقمندان به این هنر است، آثاری که نماینده هنر و فرهنگ کشورشان هستند و گرهم آموده‌ات را برای رسیدن به یک لیخنه جهانی مرزها را در هم شکندند. از یک سو برزیل، آرژانتین، مکزیک، شیلی، امریکا و کوبا، از دیگر سو فنلاند، استونی، یونان، فرانسه، ایتالیا و اسپانیا، از سویی دیگر روسیه، ایران، چین، هند، ژاپن و آذربایجان و از نامتعارف‌ترین سمت و سواها ماداگاسکار!

پیش کسوت پرتغالی – یا پشتیبانی مالی چندین کمپانی تجاری، مراکز فرهنگی و موسسات مطبوعاتی، می‌گویند و آن، زبان هم‌فهم تصویر است. مرور این تصاویر می‌تواند معیار مناسبی برای سنجش سطح انتقادیذیری کشورهای شرکت‌کننده باشد و بالطبع مقیاسی برای درک آزادی خالقان آثار در بیان مفاهیم مورد نظر‌شان.

حضور فیزیکی برگزیدگان هر دوره در کنار دیگرگ و تبادل تجربیات تکنیکی و اطلاعات حرفه‌ای آنها، از نکته‌های ارزشمند این گردهمایی است، چه بسا در همین گفت‌وشنودها تفاوت‌هایی فاشش به دست می‌آید، نظیر اینکه در یک گوشه از دنیا بابت هر طرح کاریکاتور ۶۰۰ یورو پرداخت می‌شود و در گوشه‌ای دیگر (از جمله ایران خودمان) ۱۵ یورو؛ در یک سمت کارتون‌بست را شاهدیم که به طریق ترسیم دو طرح کاریکاتور در هفته می‌تواند زندگی قابل توجهی داشته باشد در حالی که در سمت دیگر، کارتون‌بست باید در چندین و چند نشریه روزانه، هفتگی و ماهانه فعالیت کند تا بتواند طراحی کاریکاتور را به عنوان شغل دوم خود حساب کند؛ البته اگر اقبال همکاری با نشریات را داشته باشد!

مسابقه جهانی «ولد پرس کارتون» طی شش دوره سالانه توانسته جایگاه ویژه‌ای را در بین صدها جشنواره و فستیوال ریز و درشت به خود اختصاص دهد و امروزه به عنوان باشکوه‌ترین و مهم‌ترین رویداد دنیای کارتون و کاریکاتور شناخته شود؛ رویدادی که کوریر اینترنشنال نشریه برتیزار فرانسوی – از آن به عنوان «یک قرار سالانه ایده‌ال برای کشف و جذب هنرمندان بین‌المللی» یاد می‌کند و دیوید لوین – کاریکاتوریست فقید امریکایی – آن را «خارق‌العاده و بی‌نظیر» توصیف می‌کند.

عدم ارائه سوزهای از پیش تعیین‌شده برای خلق آثار، همچنین لزوم انتشار کارتون‌های ارسالی در یکی از نشریه‌های بومی یا خارجی، وجه تمایز «ولد پرس کارتون» با مسابقات دیگر به شمار می‌رود.

سابقه این رویداد به سال ۲۰۰۵ بازمی‌گردد، آنتونیو آنتونه – طراح، مجسمه‌ساز و کارتون‌بست

سال پنجم ■ شماره ۱۰۳۹ ■ سه‌شنبه ۲۶ مرداد ۱۳۸۹ ■

کارتون لند۱۵

سقف‌های مشکی و سقف‌های نارنجی

– دالسو ماچادو از برزیل، برنده جایزه دوم (۲۵۰۰ یورو + نشان طلائی و دیپلم افتخار): به واسطه طرح «جنگ» منتشر شده در روزنامه کوپو پاولرا – ویلیام پائو از ماداگاسکار، برنده جایزه سوم (۱۰۰۰ یورو + نشان طلائی و دیپلم افتخار): به واسطه طرح «پاپا نوتل» منتشر شده در روزنامه اکسپرس دی‌ماژنه

■ **کاریکاتور چهره** – گابریل ایپولیئی از آرژانتین، برنده جایزه نخست (۵۰۰۰ یورو + نشان طلائی و دیپلم افتخار): به واسطه طرح «پوتین» منتشر شده در روزنامه آمیبیو فایننشیرو – واسلاو تیچمن از جمهوری چک، برنده جایزه دوم (۲۵۰۰ یورو + نشان طلائی و دیپلم افتخار): به واسطه طرح «مستوب جاز» منتشر شده در روزنامه نوبنی – دیوید راو، برنده جایزه سوم (۱۰۰۰ یورو + نشان طلائی و دیپلم افتخار): به واسطه طرح «مستوب جاز» منتشر شده در روزنامه نوبنی

منتشر شده در روزنامه فایننشال ریویو همچنین تعدادی از آثار هنرمندان راه‌یافته به مسابقه، شایسته تقدیر شناخته شدند که از آن بین می‌توان به طرح زیبایی از حسین صافی (چهره جرج کلونی) اشاره کرد.

جوایز بالا در روز ۱۶ آوریل (۲۷ فروردین ۸۹) هم‌زمان با افتتاح نمایشگاه در مرکز فرهنگی اولگا طی مراسمی به‌یادماندنی به برندگان آنها اهدا شد، همچنین جایزه بزرگ نیز از بین سه برنده نخست، به گابریل ایپولیئی تعلق گرفت.

«ولد پرس کارتون» پرونده ششمین دوره از رقابت‌های جهانی کارتون و کاریکاتور را ضمن تأکید بر شعار اسمال خود «بگذار جهان بخندد» به پایان برد. **پی‌نوشت‌ها:**

۱– عنوان مطلب، به نماد بومی کشور پرتغال (خروس مشکی) اشاره دارد که به صورت مجسمه‌های کوچک، به فروش می‌رسد.

۲– در بخش‌هایی از ایسن متن، از مطلبی که به پهنای‌ای مشابه، برای نشریه نگاه نو (شماره ۸۵) نوشتم، استفاده کردم.

◄ **گفت‌وگو** ►
yahya.tadayon@gmail.com
yاحیی تددین

صدهخشونت، در کمال آرامش

کارتون‌های مطبوعاتی در مقایسه با انواع دیگر ابزارهای اطلاع‌رسانی از محبوبیت فراوانی برخوردارند. آنها ما را سرگرم می‌کنند، به هیجان می‌آورند، به فکر وادار می‌کنند، و از همه مهم‌تر با مشکلات اجتماعی و اشتباهات سیاستمداران آشنا می‌سازند. به بیانی دیگر آنها قادرند پیام‌های ساده‌ای را که حاوی اطلاعات دقیقی در رابطه با ناهنجاری‌های مختلف جامعه است در کمال آرامش و اعتدال به مخاطبان برسانند. کارتون‌ها با برخوردی دور از خشونت در واقع نماد فرهنگ نقد مسالمت‌آمیز بوده و در حالی که به عنوان یک ناظر بی‌طرف انحرافات و بحران‌های موجود را بازشناسی می‌کنند لیخنند را نیز به همراه

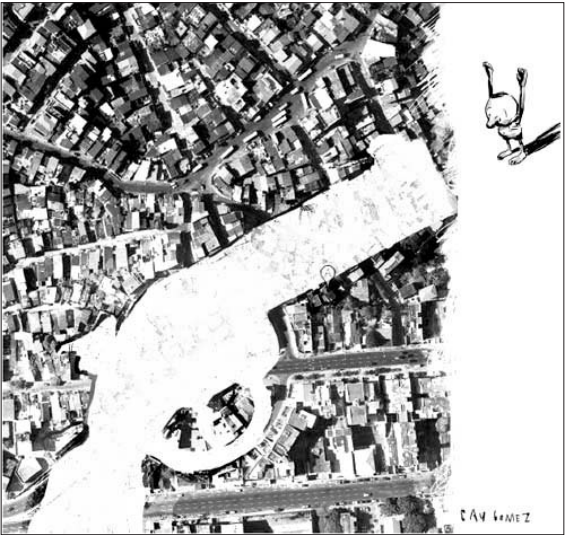

می‌آورند. پیام آنها مستقیم و فوری است. به محض آنکه خبر یا گزارش مهمی منتشر می‌شود، قلم کارتون‌بست زودتر از بقیه از غلاف بیرون می‌آید. او اصل ماجرا را می‌شکافد و بدون هرگونه حاشیه‌پردازی کل واقعه را به لطفی‌های زهردار بدل ساخته و بی‌محابا در مقابل دیدگان مخاطبان مختلف قرار می‌دهد. بر این اساس کارتون‌ها رویدادهای مهم اجتماعی و سیاسی را چون آینه‌ای عبرت‌آموز روایت کرده و در بستر زمان ثبت می‌کنند. وقایع این تاریخ مصور به خاطر ماهیت حق‌طلبانه خود بیش از همه گریبان دولتمردان را می‌گیرد و بر این اساس سیاستمداران به خوبی می‌دانند هیچ گاه از زهر قلم آنان در امان نمی‌مانند. با این همه در مجموع این نگرانی وجود دارد که کارتون نیز مثل سایر پدیده‌های فرهنگی در جوامع تک‌صدایی بر اثر خودسانسوری یا ابتلا به بیماری معلولیت در تحلیل حوادث، جانب احتیاط و نه‌اینتا انحراف پیموده، دانسته یا ندانسته آب به آسیاب رقیب بریزد، که در بدترین حالت قادر است با نمایش لودگی و بیان شوخی‌های سیف، مطالبات جدی مردم را لوٹ کرده و به انحراف کشاند. با این توضیح بی‌مناسبت نیست اشاره‌ای کوتاه‌نیز به کارتون‌های مسابقه جهانی و سالیانه کشور پرتغال داشته باشم. این رویداد جهانی که چند سالی است با نام «ولدپرس کارتون» در شهر «لیسیون» برگزار می‌شود همان گونه که از نام آن برمی‌آید نگاهی ژرف به کارتون‌های مطبوعاتی دارد و معرف آثار برتر هنرمندان این رشته در جهان است. با مروری بر آثار منتشرشده در طول چند سالی که از عمر این رقابت جهانی می‌گذرد و با نگاهی گذرا به آثار هنرمندان شرکت‌کننده به خوبی می‌توان اختلاف فاحش در نحوه ارائه آثار و نگاه هنرمندان کشورهای توسعه‌یافته را با جوامع پیشرفته و آزاد مشاهده کرد. مسلماً در گستره آزاد‌های اجتماعی، هرچه مددل برخورداری این گونه جوامع از آزاد‌های سیاسی و اجتماعی بیشتر شود هنرمندان این رشته نیز به موازات آن با تنوع بیشتر و نیز دستان بازتری به تحلیل رویدادهای موجود می‌پردازند. با این همه باید اعتراف کرد اگرچه هنرمندان ایرانی شرکت‌کننده در طول دوره‌های مختلف این آوردگاه بین‌المللی بسیار خوش درخشیده‌اند (که جا دارد این موضوع از سوی کارگزاران هنری کشور مورد توجه قرار گیرد)، لیکن به وضوح می‌بینیم اکثر آثار ایرانی پذیرفته‌شده در طول این سال‌ها متعلق به نشریه خاصی است که از سر تصادف یا بخت و اقبال، مدیر هنری وقت آن روزنامه، پرداختن به کارتون‌های سیاسی و مطبوعاتی را جزء دغدغه‌های شخصی و جدی زندگی خود انتخاب کرده است. در هر صورت بروز چنین وضعیتی یک سوال اساسی را پیش رو می‌گارد: آیا بدون وقوع چنین فرصتی باز هم می‌توانیم در عرصه تولید کارتون‌های سیاسی به موفقیت نزدیک شویم؟

پی‌نوشت‌ها:

1-WORLD PRESS CARTOON

۲– اشاره به «هادی حیدری» مدیر هنری وقت «روزنامه اعتماد ملی»

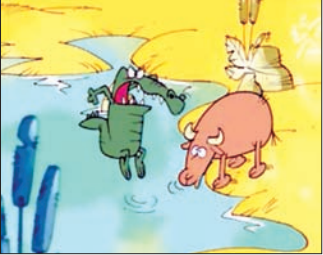

◄ **گفت‌وگو** ►
yahya.tadayon@gmail.com
yاحیی تددین

درخشش درخش

■ **درخشش «درخش»**

در جشنواره بین‌المللی کارتون و انیمیشن چین

سایر شرکت‌کنندگان موفق به کسب عنوان بهترین اثر این جشنواره شد.

■ **جشنواره جهانی کاریکاتورهای مطبوعاتی جهان (پرتغال ۲۰۱۱)**

جشنواره جهانی «ولدپرس کارتون» با هدف انتخاب بهترین کاریکاتورهای منتشرشده در سال ۲۰۱۰ میلادی، شرایط شرکت در سه بخش اصلی «کارتون‌های روزمره»، «کاریکاتور چهره» و «کارتون‌های فانتزی» را اعلام کرد. در بخش «کارتون‌های روزمره» ضروری است تمامی آثار ازسالی، بیاتر یکی از رویدادهای سیاسی و اجتماعی سال ۲۰۱۰ باشند. بخش «کاریکاتور چهره» نیز تنها آثاری را پذیرا خواهد بود که به چهره شخصیت‌های معروف جهان پرداخته باشند. و بالاخره در بخش «کارتون‌های فانتزی» کارهایی مورد بررسی قرار می‌گیرند که لزوماً به‌صورت مستقیم با مسائل روز دنیا ارتباطی نداشته و حاوی سیظنت‌های تصویری بکر باشند.

با نبر اعلام خبرخانه این جشنواره، در هر بخش تنها یک اثر اصل پذیرفته می‌شود. توضیح اینکه بریت آثاری که توسط نرم‌افزارهای دیجیتال خلق شده‌اند و امضای اصل کارتونیست‌ها را دارند نیز اصل محسوب می‌شوند. نسخه چاپ‌شده آثار در نشریات نیز باید ارسال شوند. (آثار برده‌شده، نسخه‌های چسبیده‌شده یا فتوکی‌ها قابل قبول نیستند) در ضمن کارتون‌هایی به مسابقه راه می‌یابند که حد فاصل اول ژانویه تا ۳۱ دسامبر ۲۰۱۰ به‌من‌ها ۸۹ است و تمدید نخواهد شد. تمامی کارتون‌بست‌هایی که آثارشان برای عرضه در نمایشگاه انتخاب شده است، یک نسخه از کاتالوگ را دریافت خواهند کرد. سردبیران روزنامه‌ها و مجلاتی که آثار منتخب در آنها به چاپ رسیده باشد نیز یک نسخه از کاتالوگ را دریافت می‌کنند. جوایز هریک از بخش‌های سه‌گانه نیز از این قرار است: جایزه اول: ۵۰۰۰ یورو، جایزه دوم: ۲۵۰۰ یورو، جایزه سوم: ۱۰۰۰ یورو.

مراسم اطلای جوایز و نمایش آثار منتخب در بهار ۲۰۱۱ در موزه هنرهای مدرن سینترا (پرتغال) و مرکز هنری اولگا برگزار خواهد شد.

نشانی دبیرخانه جشنواره:

World Press Cartoon
AP.1179 EC Picosas
1050-001Lisboa- Portugal

نگاهی به حضور کارتون‌بست‌های ایرانی در فستیوال کارتون‌های مطبوعاتی جهان ۲۰۱۰

این بیست و چهار ایرانی

شرکت‌کننده در این دوره از جشنواره است.در بخش کارتون‌های مطبوعاتی یا ادیتوریال، نکته جالب توجه آن است که اکثر ایرانی‌ها موضوع «انفلوانزای خوکی» را دستمایه آثار خود قرار داده‌اند و چون مساله‌ای جهانی به شمار می‌آمده برای چنین جشنواره‌ای ارسال کرده‌اند. کارتون‌های کیوان زرگری، خدیجه میرنظری، محمدعلی خلجی، مهدی کریم‌زاده و شهرام رضایی جملگی به بیماری انفلوانزای خوکی پرداخته‌اند که سال گذشته در صدر اخبار مهم دنیا قرار داشت. اما در این میان مجتبی ادیبی، انقراض نسل یوزپلنگ‌ها را مورد بررسی قرار داده است. یوزپلنگی که بر اثر گذر زمان، خال‌های خود را از دست داده و اسکلت بدنش در حال نمایان شدن است. کارتون ادیبی با اثر فرهاد بهرامی از این زاویه اشتراک دارد که هر دو موضوعی زیست‌محیطی را در قالب کارتون ارائه کرده‌اند. فرهاد بهرامی گرمایش زمین را در کارتون خود به شکلی ظریف و با استفاده از خرس‌های قطبی به تصویر کشیده است.

محمدعلی خلجی نیز درست‌است که گریزی به موضوع انفلوانزای خوکی زده اما بحران اقتصادی جهان را با آن پیوند داده است. در اثر او، خوکی را می‌بینیم که به شکل قلک درآمده و مقابل ساختمان بانک به زمین افتاده و شکسته است و لاشخورها فوج فوج در حال خالی کردن شکم خوگ دیده می‌شوند. محمود نظری

نیز سوزهای اقتصادی را خلق کرده که در آن نشان داده ارزش پول چین در حال افزایش نسبت به دلار امریکا است. اما محمدامین آقایی، دیگر کارتون‌بستی است که در بخش کارتون‌های مطبوعاتی شرکت کرده و محور اصلی کار خود را به سوانح متوالی هوایی اختصاص داده است.آثاری که در آن هواپیمایی دیده می‌شود که مسافران از روی پلکان در حال بالا رفتن به سمت ورودی هواپیما هستند اما پله‌ها، از آن سویی هواپیما به سمت آسمان کشیده شده و در ابرها محو شده است. سعید صادقی کمبود آب را به تصویر کشیده و شیرین قلی‌پور فقر یک خانواده را در اثری زیبا در قالب کارتون خلق کرده است. اما در میان آثار بخش کارتون‌های مطبوعاتی، کار بزرگمهر حسین‌پور از این جهت با بقیه آثار ایرانی این بخش تفاوت دارد که بر اساس شخصیت‌های واقعی خلق شده است.چهار شخصیت (مابلی کهن، دهنمکی، احمدی‌نژاد و سلحشور) در کنار هم ایستاده‌اند و همگی کاپشنی بر تن دارند که به محمود احمدی‌نژاد منتسب است.

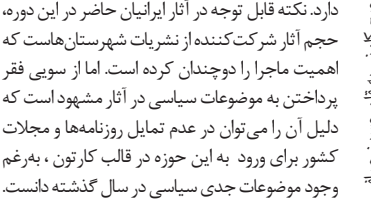
اسما در بخش کاریکاتور چهره، نگارنده با پرتو‌ای از محمود احمدی‌نژاد، حسن کریم‌زاده با چهره لودویگ ویتگنشتاین، جواد علیزاده

با چهره باستر کیتون، حسین صافی با کاریکاتور جرج کلونی (که برایش دیپلم افتخار را به ارمغان آورد) تنها ایرانیان شرکت‌کننده در این بخش به حساب می‌آیند.

در بخش

خدیجه میرنظری، شهرام رضایی، اما در این بخش علی کاشی، بی‌ثباتی قدرت را با تلفیق سرسره و صندلی به تصویر کشیده است. حمیدرضا مسیبی همانند سعید صادقی موضوع انتخابات را دستمایه اثر خود قرار داده و زرگری نیز اثری انتقادی از تلویزیون را خلق کرده است.

خلجی به نابودی محیط زیست پرداخته و مهدی کریم‌زاده به حوزه خصوصی افراد نگاه طعنه‌گونه دارد. نظری نیز همچون مجید صالحی کار تونی ضدجنگ کشیده و مجید ادیبی هم مانند آقایی، طرحی شاعرانه را به تصویر کشیده است.مسعود ضیایی‌زردخوشی، چشم بستن انسان‌ها بر مسائل اطراف‌شان را در قالب کارتونی تلخ ارائه کرده است. اثر پاکدل نیز در مورد انفلوانزای خوکی است که به نظر می‌رسد باید در بخش کارتون‌های ادیتوریال ارائه می‌شد. اثر یحییی تدین در پایان این بخش به نماد جهانی سوءاستفاده از قدرت اختصاص دارد. نکته قابل توجه در آثار ایرانیان حاضر در این دوره، حجم آثار کشنده از نشریات شهرستان‌هاست که اهمیت ماجرا را دوچندان کرده است. اما از سویی فقر پرداختن به موضوعات سیاسی در آثار مشهوداست که دلیل آن را می‌توان در عدم تمایل روزنامه‌ها و مجلات کشور برای ورود به این حوزه در قالب کارتون ، بفرغم وجود موضوعات جدی سیاسی در سال گذشته دانست.

جشنونت علیه کرکشان اثر کابلو گریو